

Lausunto

04.06.2024

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Viipurin Reaalikoulu Oy / Maunulan yhteiskoulu ja Helsingin matematiikkalukio kiittää mahdollisuudesta lausua tärkeästä lukiokoulutusta kehittävästä lakimuutoskokonaisuudesta. Huolet kohdentuvat yksityiskohtiin, kun iso kuva ja suunta on pääsääntöisesti oikea. Kustannusten kasvamista ei ole otettu tarpeeksi huomioon eikä realiteetteja: lukion vetovoima rekrytoinneissa voi tarkoittaa entistä suurempaa erityisopettajien katoa perusopetuksesta tai kustannusten lisäys isompia ryhmäkokoja. Usean muutoksen ollessa listalla, herää kysymys siitä onko kokonaisuus hallussa ja onko vaikutuksia arvioitu tarpeeksi.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

On hyvä asia, että lukiossa annettavaan oppimiseen tukeen tulee yhteismitallisuutta. Erityisesti nyt kun perusopetuksen oppimisen tukea ollaan uudistamassa, olisi erittäin tärkeää, että lain valmistelussa perehdyttäisiin perusopetuksen kolmiportaisen tuen kokemuksiin ja muutoksiin. Perusopetuksessahan purettaneen liiallista hallintotyötä ja poistettaneen erityisen tuen tukiporras. Lienee järkevää uudistaa lukiolakia siten, että uutta lainsäädäntöä ei tarvitse laatia parin vuoden sisään, tai käyttää lukion kapeita resursseja hallinnollisen työn lisäämiseen.

Tukiopetuksen lisääminen lisää opetuksen järjestäjän kustannuksia ellei lisätyötä korvata erillisrahoituksella. Kuten okm:n toteuttamissa kyselyissäkin on todettu, on totta, että opiskelijat ovat olleet vaarassa tippua tahdista. Tukiopetuksella on voitu vaikuttaa sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen puolella koulupudokkuuteen. Silti tuen lisääminen ei ole vähentänyt esimerkiksi poissaoloja tai tuen tarvetta, päin vastoin. Samaan aikaan tuen tarve näyttää kasvaneen. Esimerkiksi ylioppilastutkintoaan suorittaa entistä useampi opiskelija erityisjärjestelyin.

Eniten kustannuksia kasvattaa erityisestä tuesta tehtävä hallintovalituskelpoinen päätös. Päätöksen pohjatyönä käytetään useamman opettajan tuntityötä, joka perusopetuksessa jo nykyisellään lisää opetuksenjärjestäjän kustannuksia merkittävästi. Jos tavoitteena olisi perusopetuksen uudistustyössä parhaillaan menossa olevan esityksen kaltainen erityisen tuen vähentäminen ja ennalta ehkäisevien tukitoimien lisääminen, olisi lukion tuen uudistamisessa miellekkyyttä. Jos tavoitteena on turvata opiskelijan oikeudet, lienee siihen kevyempiäkin keinoja.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Esitys vaikuttaa hyväksyttävältä.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Englanninkielisen lukiokoulutuksen tarve on isoissa kaupungeissa ilmeinen. Järjestämme englanninkielistä perusopetusta, ja jo vuosia lukioon suuntaavien nuorten tilanne on vaikea IB-linjojen korkeiden sisäänpääsykeskiarvojen takia. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, IB ei toimi vaihtoehtona. Suomen kielen aseman vahvistaminen on otettava erikseen kansallisen koulutussuunnittelun keskiöön osana maahanmuuttajien koulutuspolkujen suunnittelua. Englanninkielinen lukiokoulutus mahdollistaa osaajien pysymisen Suomessa ja tuo arvoa suomalaiselle lukiotutkinnolle. Vaikka käytännön toteutuksessa on varmasti haasteita, on rajatulla määrällä oppilaitoksia mahdollista toteuttaa lukio-opetusta englanniksi ilman, että opetuksen ja oppimisen taso laskee henkilöstöressurssien tai oppimateriaalien puutteesta. Riskinä on se, että opiskelijaksioton rajaaminen ei toimi, tai hakijoita on reilusti enemmän kuin avoinna olevia paikkoja, ja sisäänottokeskiarvo nousee IB:n tasolle. Huomioitavaa on myös se, että nyt englanninkielisessä perusopetuksessa olleilla olisi jatkossa polku englanninkieliseen lukioon, vaikka isossa kuvassa tavoitteena kuitenkin lienee ohjata koko nuoruutensa Suomessa asuneet jossain kohdassa oppimaan tarpeeksi suomea ja käymään lukion suomeksi. Hallituksen esityksessä ei oteta kantaa siihen millä tavalla heikko suomen kielen taito tai riittävä englannin kielen taito tulisi todentaa oppilaaksiotossa. On kuitenkin tärkeää, että kielitaitovaatimukset määritellään hakijoille ja perusopetuksen opinto-ohjaajille.

Muutoksen ongelmakohdat liittyvätkin suomen kieleen ja suomi toisena kielenä oppimäärään. Nyt hallituksen esityksestä saa sen käsityksen, että nuori ei voi lukio-opintojen aikana vaihtaa suomesta toisena kielenä äidinkielen kuten suomenkielisessä lukiossa voi. Toisaalta suomi toisena kielenä -ylioppilaskoe on hyvin vaativa suomea heikosti osaaville. Jo nyt suomea (ja englantia) heikosti osaavat opiskelijat saattavat tarvita kompensatiota muissakin aineissa kuin suomen kielessä. Tosiasiallisesti suomi toisena kielenä -opetusta on annettava alkeista asti eriyttäen kunnes opiskelijan kielitaito on karttunut. Uudistus on suunniteltava siten, että tosiasiallisesti suomen kielen opiskelu on kannattavaa ja houkuttelevaa myös englanninkielistä lukiotutkintoa suorittaville.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoe on kannatettava uudistus: toisaalta niiden nuorten kannalta, joille viiden ylioppilaskokeen suorittaminen hyväksytysti on haasteellista, toisaalta tasapuolisemman lukiotutkinnon kannalta. Huolemme liittyä kokeen alustavan arvioinnin ja valmistavien näyttöjen toteuttamiseen ja niihin liittyviin opetuksen järjestäjän kasvaviin kustannuksiin. Uudistuksen aikataulussa on kiitettävästi annettu enemmän väljyyttä.

6. Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ei lausuttavaa.

7. Muut kommentit

Lukion uudistustyössä on unohtunut vieraiden kielten tilanne, joka on vuosi vuodelta synkempi. Suullisen kielitaidon koe on jäänyt toteuttamatta, eikä kielivarannon kasvattamiseen ole tehty päätöksiä tai konkreettisia toimia.

Vanhanen Maija
Viipurin Reaalikoulu Oy, Maunulan yhteiskoulu ja Helsingin
matematiikkalukio